

“BURJUVA PROLETARYA” VE “SENDİKA EMPERYALİZMİ”

Aydınlık Dergisi, 14 Eylül 2003

Yıldırım Koç

Türkiye’de işçi sınıfı ve sendikacılık hareketinin bugünkü sorunlarını aşmada öncelikli müttefiki gelişmiş kapitalist ülkelerin işçi sınıfları mı, ülkemizdeki anti-emperyalist güçler mi? Daha somut ifadeyle, emperyalist devletlerin parasıyla Türkiye’de sendikacılık hareketinin sorunlarının çözülebileceğine inanıyor musunuz? Avrupa, ABD ve Japon işçi sınıflarının, enternasyonalist bir anlayışla hareket ettiği inancında mısınız? Bu konuyu, haftalardır Ulusal Kanal’da Pazar akşamları tartışıyoruz. Bu yazıda ele alacağım konu, bu sorularla ilgili.

“Burjuva proletarya” kavramı çelişkili gözüküyor. İcad eden ben değilim. F.Engels, Marx’a yazdığı bir mektupta, İngiltere’de bir “burjuva aristokrasi” ve bir “burjuva proletarya” oluştuğunu belirtiyor. Ünlü tarihçi E.Hobsbawm da bu konuyu şöyle ele alıyor ¹:

“Engels’in ‘İngiliz proletaryası giderek daha fazla burjuva oluyor; öyle ki, tüm ulusların en burjuvası olan bu ulus, gözüktüğü kadarıyla, nihai olarak, bir burjuvaziye ek olarak bir burjuva aristokrasiye ve bir burjuva proletaryaya sahip olmayı amaçlıyor. Tüm dünyayı sömüren bir ulus için tabii ki bu belirli bir ölçüde geçerli nedenlere dayanmaktadır’ biçimindeki değerlendirmesinin sonuçları ciddi biçimde ele alınmalıdır. Emperyalizm, tekelci kapitalizm ve devlet kapitalizmi koşullarında, işçilerin tümü veya çoğunluğu, kendi ülkelerinin emperyalist konumundan ne ölçüde belirli bir yarar sağlamaktadır? ... Ondokuzuncu yüzyılda bu sorun hemen hemen hiç ortaya çıkmamaktadır, çünkü elde edilen süper karlardan işçilere atılan bazı kırıntılar kesinlikle işçi aristokrasisine gidiyordu ve diğer birçoklarına gitmiyordu. İngiliz kapitalizminin çağdaş aşamasında artık bu böyle olmayabilir.” (s.302)

E.Hobsbawm bir başka yazısında da şunları söylüyor ²:

Emperyalizm öncesi dönemde “İngiliz kapitalizminin dünya tekelinden, bazı pratik nedenlerle, yararlanmamış İngiliz işçi kitleleri vardı. Emperyalist dönem içinde ilerledikçe, İngiltere’nin durumundan şu yada bu biçimde bazı avantajlar sağlamayan işçi gruplarının belirlenmesi giderek daha zor hale gelmektedir.”

1880’lere kadar İngiltere’de sendikalar işçi aristokrasisinin örgütleriydi ve İngiliz sermayedar sınıfının, dünyayı sömürmekten elde ettiği gelirin “kırıntıları” yalnızca bu işçi aristokrasisine gidiyordu, kırıntılar ancak onlara yetiyordu. Emperyalizm döneminde yağma ve sömürü arttı, İngiliz işçi sınıfına atılan “kırıntılar” artık yalnızca işçi aristokrasisine değil, sınıfın daha geniş kesimlerine de yetmeye başladı. İngiliz sendikaları da işçi aristokrasisi sendikaları olmaktan çıktılar; “Yeni Sendikacılık” adı verilen akımla birlikte, daha geniş kesimleri bünyelerinde barındırmaya başladılar. Gelişmiş kapitalist ülkelerin işçi sınıflarının (neredeyse tümünün) bu emperyalist sömürden pay aldığına ilişkin bir değerlendirme, hristiyan sendikacılığından bile gelmektedir. Türkiye’de bazı kişilerin henüz göremediği gerçek, Dünya Emek Konfederasyonu tarafından şu şekilde ifade edilmektedir:

Eğer emperyalist ülkelerin işçi sınıflarının büyük bölümü (19. yüzyılda olduğu gibi yalnızca işçi aristokrasileri değil) emperyalist sömürden pay (“kırıntı”) alıyorsa, niçin anti-emperyalist mücadelede, IMF ve Dünya Bankası’na karşı mücadelede, MAI’ye karşı mücadelede, ABD – AB ve Japon emperyalizmine karşı bizim yanıımızda yer alsın ki. Almıyor, almıyacak da. O zaman, sendikaları da, işçi sınıflarının kısa vadeli çıkarları doğrultusunda hareket edecek ve emperyalizmi savunacak. O zaman, Ronaldo Munck’un 13xx yıl önce kullandığı bir kavrama geliyoruz: “Sendika emperyalizmi.” “Burjuva proletarya”nın sendikası da ancak “sendika emperyalizmi” olur.

Türkiye’de IMF’ye karşı çıkılmadan işçi hakkı savunulamaz. ABD’de, Avrupa Birliği’nde ve Japonya’da IMF’ye karşı çıkılarak işçi hakkı savunulamaz. Azgelişmiş ülkelerin işçi sınıflarının ekmek kavgasında IMF karşıtlığı, anti-emperyalizm esastır. Emperyalist ülkelerin işçi sınıflarının ekmek kavgasında IMF yandaşlığı, emperyalist politikaların desteklenmesi esastır. Kurtla kuzuyu dost ilan edip, kuzuyu kurda kurban etmek akıllı bir davranış mı?

¹ Hobsbawm, “The Labour Aristocracy in Nineteenth-Century Britain,” **Labouring Men**, 1964, s.302.

² Hobsbawm, “Trends in the British Labour Movement Since 1850”, **Labouring Men**, s.323-4.